

УДК (UDC) 929.5

<https://doi.org/10.21272/starovyna.2021.59.2>

ЛОБКО Н. В.

ВНЕСОК ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ В РОЗВИТОК ГЕНЕАЛОГІЇ (друга половина ХІХ - початок ХХ століть)

В статті автор аналізує публікації з генеалогічної тематики, що були надруковані в періодичних виданнях української діаспори у другій половині ХХ ст. - початок ХХІ ст. Проблемами української генеалогії в еміграції займалися О. Оглоблин, В. Сенютович-Бережний, А. Кущинський, Л. Винар. Результати досліджень українські вчені-емігранти викладали на сторінках різних періодичних видань української діаспори, таких як «Український історик», «Визвольний шлях», «Сучасність». Це - генеалогічні розвідки, історично-біографічні студії, автобіографічні матеріали, присвячені життю та діяльності різних політичних, культурних діячів.

Ключові слова: генеалогія, діаспора, періодичні видання, Українське генеалогічне і геральдичне товариство, Олександр Оглоблин, В'ячеслав Сенютович-Бережний, Любомир Винар.

Питаннями відтворення минулого родів, встановлення родинних зв'язків займається генеалогія. З відновленням державної незалежності України почався новий етап у розвитку української генеалогії. Демократизація суспільного і наукового життя, скасування обмежень на доступ до архівів і використання зарубіжних джерел, знайомство з працями істориків української діаспори - усе це дало можливість по-новому осмислити суть і призначення генеалогії, її місце в системі історичної науки. Упродовж останнього десятиріччя за генеалогією закріпилося визначення як спеціальної історичної дисципліни.

Незважаючи на те, що за радянських часів генеалогія як наука не розвивалась, українські генеалогічні дослідження не припинялися завдяки вченим, які працювали в еміграції. Протягом 1963-1972 рр. функціонувало Українське геральдичне та генеалогічне товариство. Метою цієї громадської науково-просвітницької організації було проведення наукових досліджень з таких спеціальних історичних дисциплін як генеалогія, геральдика, вексилологія, сфрагістика, що мало сприяти розвитку цих наук та популяризації наукового доробку вчених - спеціалістів в цих галузях.

Товариство було засноване в липні 1963 р. О. Оглоблином, Л. Винаром та Р. Климкевичем в м. Маямі (США) шляхом листовного референдуму 33-х членів-основоположників із 5-ти країн: США, Канади, ФРН, Італії та Бельгії [50].

Проблемами української генеалогії в еміграції займалися О. Оглоблин, В. Сенютович-Бережний, А. Кущинський, Л. Винар. Результати своїх досліджень ці науковці викладали на сторінках різних періодичних видань української діаспори, таких як «Український історик», «Визвольний шлях», «Сучасність» [1-6, 16].

Лобко Наталья Вікторівна - кандидат історичних наук, доцент, Сумський державний університет (Україна). ORCID: 0000-0002-3401-7295.

В радянській історіографії не досліджувалася діяльність українських науковців в еміграції. Якщо й згадувалися їх імена, то лише з критичної сторони. І. В. Верба в статті, присвяченій О. Оглоблину, пояснював, чому, наприклад, особа цього відомого вченого не стала предметом серйозних досліджень: «О. Оглоблін був звинувачений свого часу в зраді інтересів українського народу й протягом довгих років над ним тяжів ярлик «українського буржуазного націоналіста» [7, с. 89]. Таке відношення було і до інших вчених-емігрантів.

Нині становище змінилося і наукова спадщина українських еміграційних науковців привертає все більше уваги сучасних дослідників.

Першим хто розпочав знайомити з дослідями вчених діаспори був Т. Романюк зі Львова. У своїй статті «Українські дослідники геральдики та генеалогії на еміграції (матеріали до бібліографії)» він надає перелік праць з генеалогії, що були опубліковані в «Записках НТШ» [9, с. 62-64]. Це зокрема дослідження В. Сенютовича-Бережного «Полтавський полковник Федір Жученко» (Т. 169. С. 457-464), «Рід і родина Хмельницьких» (Т. 205. С. 375-397), а також матеріали до історії роду Лепких, що були зібрані сином Левом-Ростиславом Лепким («Записки НТШ». Нью-Йорк, 1976. С. 253-270).

Найбільш досліджена діяльність Олександра Оглобліна. Так, в українській діаспорі цим займався Л. Винар і В. Омельченко [10, с. 20-26; 11, с. 5-32; 12, с. 38-43].

У 1995 році в декількох номерах «Українського історичного журналу» була надрукована праця В. Верби «О. П. Оглоблін» [7, с. 89-99; 8, с. 92-102]. Саме генеалогічній ідеї в науковій творчості і методології О. Оглобліна присвячена стаття О. Яся [13, с. 146-157]. Аналізу наукових доробок дослідників-емігрантів в галузі генеалогії та геральдики присвячено дослідження О. Мазепи [14].

Таким чином можна вважати, що питання генеалогічних досліджень в українській діаспорі недостатньо висвітлено в історіографії.

Одним із засобів донести до широкого загалу результати досліджень еміграційних науковців були різні періодичні видання української діаспори. На сторінках цих часописів можна знайти багато інформації про життя та діяльність різних політичних, культурних діячів. Як правило, автори цих розвідок спочатку повідомляли про дату і місце народження, імена і прізвища батьків. У більшості статей вказувалось походження батьків, все, що відомо про предка героя статті, а також про інших членів його родини.

Пояснити таку зацікавленість генеалогічною інформацією можна, по-перше, бажанням зберегти зв'язок поколінь, пам'ять про своє походження. По-друге, дослідники зрозуміли, що генеалогія здатна дати матеріал для з'ясування ролі та значення сімейно-родинних зв'язків і відносин в процесі становлення особистості, а генеалогічні відомості часто прояснюють вчинки, погляди впливових діячів того часу.

Так, С. Процюк, вивчаючи життєвий шлях академіка Петра Капіци, зазначав: «Ми звернемося назад, в історію предків ученого, бо тільки так зможемо пояснити його пов'язаність з Україною» [15, с. 61-62].

А відомий історик-геральдист та генеолог В. Сенютович-Бережний вважав, що для кращого розуміння різних історичних подій треба вивчати

історію родини людей, що приймають участь в цих подіях: «Між тим, для яснішого розуміння нашої історії, особливо бурхливої доби Богдана Хмельницького, нам не слід забувати, що в кожній людині, яка її творила промовляв і голос її предків, та вона психологічно, до великої міри, являлася і витвором того середовища, із якого вийшла та в якому розвивалась» [4, с. 149].

Публікації з генеалогічної тематики, що були представлені на сторінках діаспорних видань можна систематизувати в такому порядку: 1) генеалогічні розвідки, історично-генеалогічні студії; 2) розвідки біографічного жанру, історично-біографічні студії; 3) автобіографічні матеріали, які у свою чергу можна поділити на: а) офіційні автобіографії; б) автобіографічні нариси; 4) публікації на різні теми, пов'язані з генеалогічними дослідженнями.

Генеалогічні розвідки, історично - генеалогічні студії.

Найбільша кількість генеалогічних розвідок була надрукована в журналах «Український історик» і «Визвольний шлях». Перед ознайомленням з опублікованими матеріалами слід зауважити, що на сторінках «Українського історика» генеалогічні матеріали публікуються з самого початку заснування часопису. У той же час в журналі «Визвольний шлях» в січневому випуску за 1966 рік зустрічаємо одну статтю, присвячену родоводу П. Орлика. І тільки, починаючи з 90-х років ХХ ст., журнал почав постійно друкувати статті з генеалогії в підрозділі «Генеалогія».

Перший номер «Українського історика» вийшов у 1963 році. В ньому доктор Роман Климкевич повідомляв про заснування Українського генеалогічного і геральдичного товариства. Олександр Оглоблин був першим науковцем, який опублікував результати свого дослідження з генеалогічної тематики. У своїй статті «Проблема предків Миколи Гоголя» [1, с. 170-174; 16, с. 19-36] дослідник з'ясувавши фенотипічні зв'язки письменника з високоосвіченими пращурами - українцями по жіночій і чоловічій лініях, зробив висновок: «Гетьман Михайло й унук його Петро Дорошенки, гетьман Іван Скоропадський, полковники чернігівські - Яків і син його Лизогуби, генеральний обозний Петро Забіла й син його, полковник Ніженський Степан Забіла, полковник Переяславський Василь Танський, можливо, полковник Подільський Остап Гоголь і чимало інших визначних державних і військових діячів Козацько-Гетьманської України, а навіть отой козацький отаман Кіндрат Кобизенко (родоначальник Лизогубів), - ось світ і коло предків Миколи Гоголя» [16, с. 36]. О. Оглоблин також повідомив й про те, що далекою родичкою Гоголя була дружина О. Пушкіна - Наталія Миколаївна Гончарова (прапраправнучка Петра Дорошенка) [16, с. 27]. Про наукове значення цього дослідження Т. Булат писала: «Наведені Олександром Оглоблиним факти не лише розкривають невідоме гоголезнавцям, а й «перекривають» єдино припустиму дефініцію в українському патріотичному крилі культурознавства за радянських часів - «М. Гоголь - син української землі». Праця допомагає ввести Гоголя - українського письменника, що писав російськомовну прозу, - в традицію українського письменства» [17, с. 39].

Друкував свої дослідження на генеалогічні теми й відомий історик, геральдист і генеолог В. Сенютович-Бережний. Це - «Родинні зв'язки Несвицьких з князями Острозькими» [2], «Остап Дашкевич - вождь

козацький» (є генеалогічна таблиця) [3]. В історично-родовідній розвідці (так називає свою працю сам дослідник) «Рід і родина Виговських» В. Сенютювич-Бережний висловлює цікаву думку про причини ненависті Тетері до Виговських. Він вважає, що цю причину треба шукати в їхніх родинних взаємовідносинах. «Першим шлюбом П. Тетеря був одружений з сестрою Виговського (1657), удруге він одружився з Оленою Хмельницькою, вдовою по полковнику Данилові Виговському. Від шлюбу з Виговським Олена мала двох синів, а опікуном дітей став їх дядько Іван Виговський. Одружившись з Оленою, Тетеря незаконно присвоїв собі маєтки Данила Виговського, що належали вже його дітям. На цьому тлі між І. Виговським, який дбав про інтереси племінників, і П. Тетерею виникли свари і створилася смертельна ворожнеча. Тетеря став шукати пригоди, щоб позбутися Виговського» [4, с. 159].

На сторінках журналу також були опубліковані статті Любомира Винара. У статті «Питання про походження полковника Максима Кривоноса» вчений детально розглядає дві версії походження відомого козацького ватажка, якого сучасники називали також і Перебийнісом. Це - «шотландська гіпотеза», згідно якої він народився в Шотландії, а згодом проживав в Україні, і «автохтонна», яка доводить, що Кривонос народився в Україні й не був з походження чужинцем [5, с. 23-35].

Насичені генеалогічною інформацією статті О. Стовби, який займався дослідженням родоводів таких відомих людей, як С. Петлюра і М. Міхновський. Дослідник встановив, що «рід Петлюр походить з полтавських козаків, які пізніше, після скасування гетьманського полкового устрою, записалися в міщани міста Полтави. Саме прізвище «Петлюра» не патронімічне, а типове козацьке прізвище, яке, імовірно, спочатку було «вуличним прозвиськом», а з плином часу прийнялося як родова назва» [18, с. 70].

Стаття О. Стовби «Матеріали до роду Петлюр» є також корисною з точки зору методики генеалогічного дослідження. Адже автор описує, як саме, за допомогою яких джерел він досліджував родовід С. Петлюри. Зокрема, основою для його дослідження стала стаття Степана Івановича Скрипника (митрополит Мстислав), сина рідної сестри Симона Петлюри Маріамни, і газета «Полтавские губернские ведомости» за 1839-1894, 1903-1904, 1912, 1914 роки. Про значення цієї газети для генеалогічного дослідження О. Стовба писав: «Маємо тут деякі розкидані камінчики до родової мозаїки Петлюр. Проаналізувавши їх поіменно (включаючи ім'я по батькові) та часово, бачимо, що деякі камінчики підходять одні до одних і укладаються у своєрідне фрагментарне родове дерево» [18, с. 73]. В кінці статті автор подає відомості про представників однієї гілочки родового дерева Петлюр, до якої належав і Симон Васильович Петлюра.

Досліджуючи рід Міхновських Олександр Стовба використовував «Полтавские Епархиальные ведомости», про що свідчить його стаття «Матеріали до роду Міхновських» [19].

У 1966 році на сторінках «Визвольного шляху» була надрукована генеалогічна розвідка Антіна Кущинського «Родовід Орликів» [6, с. 16-31]. Цінність цієї праці в тому, що автор при її написанні користувався деякими

джерелами, які зараз є недоступними для українських дослідників: «Цю розвідку про родовід Орликів подаємо на основі історичних джерел і готових уже наукових розвідок. Головною з них є праця Н. Д. Плешка «Орлики - графи, барони й шляхтичі та їхні прямі нащадки: Бурмистрови, Орлики-Майбороди та Майбороди». Написана вона на основі першоджерельних матеріалів, а видало її «Російське Історично-Родовідне Товариство» в Нью-Йорку в 1939 р. Крім згаданої праці користуємося ще іншими випадковими матеріалами, що розкидані як різні історично-літературні статті-розвідки на сторінках чеських і українських журналів та часописів» [6, с. 16]. Цікавими й інформаційно насиченими є 4 генеалогічні таблиці роду Орликів, які Антін Кущинський виклав в статті. Таблиці мали назву: «I. Родовід Орликів з чеського княжого роду. II. Проста лінія родоводу гетьмана Пилипа Орлика. III. Галузь роду Орликів в Австрії. IV. Рід Орликів-Майбородів і Орликів-Бурмистрових».

У кінці 90-х років на сторінках «Визвольного шляху» знову з'являються історико-генеалогічні розвідки. В травневому номері за 1996 рік була надрукована стаття Зиновії Служинської «Генеалогія українських родин», присвячена трагічній долі таких відомих українських родів як Старицькі-Черняхівські, Старосольські-Рапфи-Шухевичі, Величковські, Савчинські-Крушельницькі, Білинські, Стародуби, Волинці, Засядьки-Цареградські-Паленки-Гавриленко [20].

Одним з перших, хто розпочав займатися дослідженням родоводу видатного вченого і громадського діяча Михайла Сергійовича Грушевського був співробітник історично-меморіального музею ім. М. Грушевського в Києві М. Кучеренко. Результати свого дослідження він виклав в статтях «Чигиринські корені в родоводі Михайла Грушевського» [21] та «Рід Грушевських: штрихи до портрета» [22]. У зазначених статтях автор виклав історію роду Грушевського, поіменно описав, починаючи з кінця XVII - початку XVIII ст., чотири покоління його предків.

Жовтневий номер «Визвольного шляху» за 1999 рік був присвячений Степанові Бандері. Готуючи цей номер, редакція мала на меті заповнити деякі прогалини у відомостях про його життя. Серед цілої серії статей за нашою тематикою виступає праця Романа Дзюбана під назвою «Звідки походить рід Степана Бандери» [23]. Досліднику вдалося простежити родовід С. Бандери по прямій лінії від 1785 року. Зробив він це за допомогою Стрийських Йосифінських та Францисканських метрик і метричних книг місцевої парохіяльної церкви Успенія Пресвятої Діви Марії. Зазначені метрики містять інформацію про земельні ділянки Бандер та доходів з них.

У своїй розвідці автор висловлює одну з версій про походження прізвища «Бандера». Він пише: «За однією з них, «Бандера» дослівно означає «прапор». Можливо, первісне значення цього прізвища (чи прізвиська) було дещо ширшим і могло означати «керівник», «проводир», «провідник», «той, що попереду»» [23, с. 1165]. У кінці розвідки автор повідомляє про те, як склалася доля деяких родичів Степана Бандери. У цьому ж номері журналу «Визвольний шлях» надрукована й стаття В. Кука про родину Опарівських, з якої походила дружина Степана Бандери [24].

Продовжують висвітлювати генеалогічну тематику на своїх сторінках діаспорні видання й в XXI столітті. Так, починаючи з 2001 року на сторінках «Визвольного шляху» з'являються розвідки про родоводи відомих людей Є. Чернецького [25, 26, 27].

Відтворити деякі сторінки біографії Василя Степановича Томари, учня Григорія Сковороди, талановитого дипломата, генерала і сенатора, з'ясувати, хто були його батьки та найближчі родичі ставе за мету автор публікації «З родоводу Томар» Маргарита Чернобук [28]. Для цього вона використовує архів роду Томар, що знаходиться у фондовому зібранні Музею історії Києва, а також праці О. М. Лазаревського і В. Л. Модзалевського.

Корисною з точки зору методики генеалогічного дослідження є невелика замітка Олександра Іваценка «Штрихи до біографії поета Леоніда Полтави» [29]. У ній описується пошук місця і дати народження поета Леоніда Пархомовича (псевдонім - Полтава). Також повідомляється інформація про інших членів його родини, яка була знайдена під час проведення пошуків.

Автобіографічні матеріали.

Представлені на сторінках еміграційних видань також автобіографічні матеріали, з яких можна більш детально дізнатися про походження автора, його родину. Л. Винар вважав, що «автобіографічні нариси дають характеристику автора, писану з його власної перспективи» [33, с. 105].

Особливо багато автобіографічних нарисів опублікував в «Українському історичному» Олександр Оглоблин, який хотів задокументувати генеалогію свого роду для сина [34; 35].

Л. Винар в ряді статей аналізує автобіографічні та біографічні матеріали Олександра Оглоблина, його погляди на своїх предків і рідну землю [33; 36]. В одній із статей Л. Винара було надруковано уривок із «Спогадів» О. Оглоблина, в якому розповідається про те, як дослідник розпочав займатися дослідженням свого родоводу [33, с. 117].

Прикладом офіційної автобіографії може бути автобіографія Софії Парфенович, надрукована по її проханню на сторінках журналу «Визвольний шлях» [30, с. 507-509]. Цікавими є матеріали до біографії М. Скрипника та М. Антоновича [31; 32].

Варті уваги й «Спогади» відомого українського історика Наталії Полонської-Василенко. У них автор у розділі «Мій рід та мої батьки» розповідає про своїх родичів з боку батька та матері [37].

Розвідки біографічного жанру, історико-біографічні студії.

У розвідках біографічного жанру описується життєвий і творчий шлях видатної особи. Слід зазначити, що їх на сторінках досліджуваних еміграційних видань вміщено найбільша кількість. Головним чином ці розвідки були присвячені тим українцям, що змушені були емігрувати за кордон, або ж їх діяльність не відповідала вимогам керівництва СРСР. З цієї причини їх діяльність і життєвий шлях не досліджувались в бувшому СРСР.

Як правило, на початку цих розвідок повідомлялось про дату і місце народження, імена і прізвища батьків. У більшості статей вказувалось походження батьків, все, що відомо про предка героя статті, а також про його дружину, дітей. Так, у 1958 році з нагоди 70-ліття з дня народження Наталени Королевої у журналі «Визвольний шлях» була надрукована стаття

Л. Биковського присвячена життєвому шляху цієї видатної української письменниці. Автор розповідає про походження Наталени Королевої. Її батько був граф Адрія́н-Ю́рій Ду́нін-Борковський, литовсько-український шляхтич. «Походив він з данських предків», звідки й прізвище його «Дунін», себто «данчанин», «данчик» - по-староукраїнськи. Перший з цього роду Вільфред Вено (себто - «Лебідь», що й став родовим знаком) прийшов в Україну ще за варягів. Можливо, що разом з Рюриком, бо в родинних документах зазначено, що за князя Ярослава Мудрого цей рід уже проживав в Києві та навіть був споріднений з родом князя Ярослава. Один з представників цього роду мав за жінку князеву дочку. Отже, Наталена Королева була б, за цією думкою, єдиною і останньою «Ярославною»! Мати Наталени, грандеса Марія-Кляра, походила із старого іспанського роду грандів (магнатів) Лячерда де Кастро і Медіна Челі. Батьки були римокатолицького віросповідання» [38].

В журналі «Український історик» були вміщені дві статті Л. Винара, присвячені Дмитру Івановичу Дорошенку, в яких друкуються документи, що проливають світло на походження матері історика [39, 40].

Також дослідженням роду Дорошенків займався Г. Ващенко, який довів, що Дмитро Іванович народився в старокозацькій родині, яка дала двох гетьманів [41].

На сторінках журналу «Сучасність» у 80-х роках ХХ ст. були надруковані статті П. Одарченка про Сергія Єфремова та представників роду Драгоманова-Косачів [42; 43]. Слід зазначити, що автор в розвідці, присвяченій Сергію Єфремову, подає цікаву інформацію, яка може знадобитися генеологу, який забажає дослідити родовід цієї людини. А саме, його предки носили прізвище Охріменки, а пізніше, під впливом русифікаційної політики уряду, вони почали зватися Єфремовими.

Заслуговує на увагу і стаття Дмитра Павличка «Наш родич - Арсеній Тарковський». Виявляється, що його дядьком був Саксаганський (він так і говорив: «мій дядько»), а відомий український артист Іван Карпенко-Карий був одружений із Надією Тарковською, рідною сестрою Арсенієвого батька, і жив на хуторі «Надія», як пише Дмитро Павличко, «під опікунською рукою Карпенка-Карого» [44, с. 81]. Також, автор, використовуючи книгу Софії Тобілевич «Мої стежки і зустрічі» (Київ, 1957 р.), повідомляє, що «дід і баба Тарковського були збіднілою дворянською родиною польського походження. Батько Арсенія проводив якусь небезпечну для царського режиму роботу, сидів у в'язниці, вигороджував на допитах Карпенка-Карого, потрапив у Сибір за свої політичні переконання» [44, с. 82].

З останніх публікацій історико-біографічного характеру слід відзначити розвідки, присвячені Роману Шухевичу та Сергію Шамраю [45; 46].

Публікації на різні теми, пов'язані з генеалогічними дослідженнями.

На сторінках періодичних видань діаспори можна також зустріти статті, які містять інформацію про генеалогічні дослідження. Так, у своїй статті «Вчення про добре народження» О. Воропай повідомляв, що «поблизу Нью-Йорку існує «Євгенічне бюро» - велика організація, що об'єднує багатьох

фахівців-євгеністів, які збирають відомості про родовід окремих родин та успадкування тих, чи інших особливостей людини» [47, с. 445].

Святкуванню 68 - річчю поселення в Канаді «піонерського роду Шандрів з Руського Банилова на Буковині» присвячена стаття Ю. Гаморак під назвою «Чи справді Шандровому роду не буде переводу?» [48]. Автор розповідає про з'їзд, на який зібралися 350 членів цього роду, а взагалі родовідне дерево складається з 641 чоловіка.

У статті «Як одружився Михайло Грушевський» Р. Дзюбан спростовує, як не відповідаючий дійсності, напис у фотоальбомі «Михайло Грушевський» під світлиною львівської церкви Св. Апостолів Петра і Павла, в якому вказано, що тут, 1896 р. вінчалися Михайло Грушевський і Марта Вояковська. Проте джерела говорять про інше. Так, у тогочасному номері газети «Діло» (14 (26) травня, 1896 р., ч. 106, с. 3) дослідник знайшов таку замітку: «Нині 26-го нового стилю Мая відбудеться в Скалі в домі тамошнього пароха о. Левицького вінчанне п. Михайла Грушевського, професора історії в університеті Львівським, з панною Марією Вояковською, учителькою зі Львова». Р. Дзюбан також посилається на статтю Олеса Степового, котрий свого часу у метричній книзі скальської церкви бачив запис про одруження М. Грушевського. Із цієї статті також можна дізнатися про життя свідків на вінчанні М. Грушевського [49].

Аналіз та узагальнення генеалогічних матеріалів, що були надруковані в різних періодичних виданнях української діаспори у другій половині ХХ ст. - початку ХХІ ст., дає змогу зробити такі висновки. Завдяки вченим, які працювали в еміграції, українські генеалогічні дослідження не припинялися. В своїх розвідках вони звертали увагу на родовід людини та всі відомі їм відомості намагалися донести до читачів. Проводити глибокі генеалогічні дослідження вчені діаспори не мали можливості. Це було пов'язано з тим, що вони були відірвані від генеалогічних джерел, які зберігалися в архівах СРСР. Звичайно, це звужувало базу їхніх досліджень, і тому науковці змушені були обробляти привезені з собою матеріали або шукати нові в місцевих архівах, бібліотеках.

1. Оглоблин О. Проблема предків Миколи Гоголя // Український історик. 1967. № 3-4. С. 78-94.

2. Сенютович-Бережний В. Родинні зв'язки князів Несвіцьких з князями Острозькими // Український історик. 1968. № 1-4. С. 124-127.

3. Сенютович-Бережний В. Остап Дашкевич - вождь козацьки // Український історик. 1969. № 1-3. С. 118-126.

4. Сенютович-Бережний В. Рід і родина Виговських // Український історик. 1970. № 1-3. С. 159.

5. Винар Л. Питання походження полковника Максима Кривоноса // Український історик. 1971. № 3-4. С. 23-35.

6. Куциньський А. Родовід Орликів // Визвольний шлях. 1966. № 1. С. 16-31.

7. Верба І. В., Оглоблин О. П. // Український історичний журнал. 1995. № 5. С. 89.

8. Верба І. В., Оглоблин О. П. // Український історичний журнал. 1995. № 5. С. 89-99; № 6. С. 92-102.

9. Романюк Т. Українські дослідники геральдики та генеалогії на еміграції (матеріали до бібліографії) // Друга наукова геральдична конференція. Львів, 1992. С. 62-64.

10. Винар Л. Олександр Петрович Оглоблин // Український історик. 1964. № 4. С. 20-26.

11. Винар Л. Наукова творчість Олександра Петровича Оглоблина // Український історик. 1970. № 1-3. С. 5-32.
12. Омельченко В. Проф. д-р Олександр Оглоблин (Життя і діяльність) // Український історик. 1989. № 4. С. 38-43.
13. Ясь О. Генеалогічна ідея в науковій творчості і методології О. П. Оглоблина // Спеціальні історичні дисципліни. 2000. Число 4. Ч. 1. С. 146-157.
14. Мазепа О. Дослідження з української геральдики та генеалогії в діаспорі (1945 - середина 70-х рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.06 / Мазепа Олександр Миколайович; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. Київ, 2014. 20 с.
15. Процюк С. Академік Петро Капіца // Сучасність. 1980. № 4. С. 61-62.
16. Оглоблин О. Проблема предків Миколи Гоголя // Український історик. 1968. № 1-4. С. 19-36.
17. Булат Т. Проблеми культури на сторінках журналу // Український історик. 1994. № 1-4.
18. Стовба О. Матеріали до роду Петлюр // Український історик. 1979. № 1-4. С. 70-73.
19. Стовба О. Матеріали до роду Міхновських // Український історик. 1983. № 2-4. С. 74-92.
20. Служинська З. Генеалогія українських родин // Визвольний шлях. 1996. № 5. С. 600-608.
21. Кучеренко М. Чигиринські корені в родоводі Михайла Грушевського // Визвольний шлях. 1998. № 12. С. 1610-1618.
22. Кучеренко М. Рід Грушевських: штрихи до портрета // Український історик. 1999. № 2-4. С. 170-174.
23. Дзюбан Р. Звідки походить рід Степана Бандери // Визвольний шлях. 1999. № 10. С. 1162-1177.
24. Кук В. Родина Опарівських // Визвольний шлях. 1999. № 10. С. 1228-1240.
25. Чернецький Є. Родовід Якова Яциневича // Визвольний шлях. 2001. № 7. С. 69-85.
26. Чернецький Є. Предки Івана Нечуя - Левицького // Визвольний шлях. 2002. № 8. С. 68-81.
27. Чернецький Є. Як звали Мазеп козацьким звичаєм? (Реконструкція родоводу гетьмана Івана Мазепи) // Визвольний шлях. 2004. № 2. С. 104-114.
28. Чернобук М. З родоводу Томар // Визвольний шлях. 1999. № 12. С. 1486-1497.
29. Іващенко О. Штрихи до біографії поета Леоніда Полтави // Визвольний шлях. 2002. № 11. С. 105-107.
30. Автобіографія Софії Парфанович // Визвольний шлях. 1969. № 4. С. 507-509.
31. Семененко О. Наркомюст Скрипник (Матеріали до біографії) // Сучасність. 1961. № 6. С. 91-101.
32. Винар Л. Марко Дмитрович Антонович: автобіографічні матеріали // Український історик. 2005. № 2-4. С. 133-138.
33. Винар Л. Олександр Мезько - Оглоблин: земля, предки, родина // Український історик. 2000. № 1-3. С. 105-148.
34. Оглоблин О. Рід: (публікація Л. Винара) // Український історик. 1994. № 1-3.
35. Оглоблин О. Про мій рід: (публікація Л. Винара) // Український історик. 1995. № 1-4. С. 204-208.
36. Винар Л. Автобіографічні матеріали Олександра Оглоблина // Український історик. 1994. № 1-4. С. 153-161.
37. Полонська-Василенко Н. Спогади // Український історик. 1994. № 1-4. С. 241-252.
38. Биковський Л. Наталена Королева // Визвольний шлях. 1958. № 2. С. 186-187.
39. Винар Л. «Заповіт» Наталії Дорошенко // Український історик. 1999. № 2-4. С. 267-268.
40. Винар Л. Дмитро Іванович Дорошенко: життя і діяльність // Український історик. 2001. № 1-4. С. 9-67.
41. Ващенко Г. Дмитро Іванович Дорошенко (силуети) // Визвольний шлях. 1957. № 12. С. 1364-1370.
42. Одарченко П. Життя і наукова діяльність Сергія Єфремова // Сучасність. 1976. № 10. С. 16-32.
43. Одарченко П. Славний рід // Сучасність. 1980. № 10. С. 86-89.
44. Павличко Д. Наш родич - Арсеній Тарковський // Сучасність. 2000. № 9. С. 81-86.
45. Панькова С. Сергій Шамрай: вибір шляху (штрихи до біографії небожа і учня М. Грушевського) // Український історик. 2002. № 1-4. С. 313-338.
46. Смирнова В. Роман Шухевич: джерела формування характеру // Визвольний шлях. 2007. № 10. С. 61-72.
47. Воропай О. Вчення про добре народження (Евгеніка) // Визвольний шлях. 1965. № 4. С. 441-446.

48. Гаморак Ю. чи справді Шандровому роду не буде переводу? // Сучасність. 1969. №6. С. 75-86.
49. Дзюбан Р. Як одружився Михайло Грушевський // Український історик. 2002. № 1-4. С. 416-422.
50. Савчук Ю.К., Шпильова Л.М. Українське генеалогічне і геральдичне товариство (УГГТ) // Енциклопедія історії України: Україна-Українці. Кн. 2 / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка», 2019. 842 с.

References

1. Ogloblyn O. Problema predkiv Mykoly Gogolja // Ukrai'ns'kyj istoryk. 1967. № 3-4. S. 78-94.
2. Senjutovych-Berezhnyj V. Rodynni zv'jazky knjaziv Nesvic'kyh z knjazjamy Ostroz'kumy // Ukrai'ns'kyj istoryk. 1968. № 1-4. S. 124-127.
3. Senjutovych-Berezhnyj V. Ostap Dashkevych - vozhd' kozac'ky // Ukrai'ns'kyj istoryk. 1969. № 1-3. S. 118-126.
4. Senjutovych-Berezhnyj V. Rid i rodyna Vygovs'kyh // Ukrai'ns'kyj istoryk. 1970. № 1-3. S. 159.
5. Vynar L. Pytannja pohodzhennja polkovnyka Maksyma Kryvonosa // Ukrai'ns'kyj istoryk. 1971. № 3-4. S. 23-35.
6. Kushhyns'kyj A. Rodovid Orlykiv // Vyzvol'nyj shljah. 1966. № 1. S. 16-31.
7. Verba I. V., Ogloblyn O. P. // Ukrai'ns'kyj istorychnyj zhurnal. 1995. № 5. S. 89.
8. Verba I. V., Ogloblyn O. P. // Ukrai'ns'kyj istorychnyj zhurnal. 1995. № 5. S. 89 - 99; № 6. S. 92-102.
9. Romanjuk T. Ukrai'ns'ki doslidnyky geral'dyky ta genealogii' na emigracii' (materialy do bibliografii') // Druga naukova geral'dychna konferencija. L'viv, 1992. S. 62-64.
10. Vynar L. Oleksander Petrovych Ogloblyn // Ukrai'ns'kyj istoryk. 1964. № 4. S. 20-26.
11. Vynar L. Naukova tvorchist' Oleksandra Petrovycha Ogloblyna // Ukrai'ns'kyj istoryk. 1970. № 1-3. S. 5-32.
12. Omel'chenko V. Prof. d-r Oleksander Ogloblyn (Zhyttja i dijalnist') // Ukrai'ns'kyj istoryk. 1989. № 4. S. 38-43.
13. Jas' O. Genealogichna ideja v naukovej tvorchosti i metodologii' O. P. Ogloblyna // Special'ni istorychni dyscypliny. 2000. Chyslo 4. Ch. 1. S. 146-157.
14. Mazepa O. Doslidzhennja z ukrai'ns'koi' geral'dyky ta genealogii' v diaspori (1945 - seredyna 70-h rr.): avtoref. dys. ... kand. ist. nauk : 07.00.06 / Mazepa Oleksandr Mykolajovyh ; NAN Ukrai'ny, In-t ukr. arheografii' ta dzhereloznavstva im. M. S. Grushevs'kogo. Kyi'v, 2014. 20 s.
15. Procjuk S. Akademik Petro Kapica // Suchasnist'. 1980. № 4. S. 61-62.
16. Ogloblyn O. Problema predkiv Mykoly Gogolja // Ukrai'ns'kyj istoryk. 1968. № 1-4. S. 19-36.
17. Bulat T. Problemy kul'tury na storinkah zhurnalu // Ukrai'ns'kyj istoryk. 1994. № 1-4.
18. Stovba O. Materialy do rodu Petljur // Ukrai'ns'kyj istoryk. 1979. № 1-4. S. 70-73.
19. Stovba O. Materialy do rodu Mihnovs'kyh // Ukrai'ns'kyj istoryk. 1983. № 2-4. S. 74-92.
20. Sluzhyns'ka Z. Genealogija ukrai'ns'kyh rodyn // Vyzvol'nyj shljah. 1996. № 5. S. 600-608.
21. Kucherenko M. Chygyryns'ki koreni v rodovodi Myhajla Grushevs'kogo // Vyzvol'nyj shljah. 1998. № 12. S. 1610-1618.
22. Kucherenko M. Rid Grushevs'kyh: shtryhy do portreta // Ukrai'ns'kyj istoryk. 1999. № 2-4. S. 170-174.
23. Dzjuban R. Zvidky pohodyt' rid Stepana Bandery // Vyzvol'nyj shljah. 1999. № 10. S. 1162-1177.
24. Kuk V. Rodyna Oparivs'kyh // Vyzvol'nyj shljah. 1999. № 10. S. 1228-1240.
25. Chernen'kyj Je. Rodovid Jakova Jacynevycha // Vyzvol'nyj shljah. 2001. № 7. S. 69-85.
26. Chernen'kyj Je. Predky Ivana Nechuja - Levyc'kogo // Vyzvol'nyj shljah. 2002. № 8. S. 68-81.
27. Chernen'kyj Je. Jak zvaly Mazep kozac'kym zvyhajem? (Rekonstrukcija rodovodu get'mana Ivana Mazepy) // Vyzvol'nyj shljah. 2004. № 2. S. 104-114.
28. Chernobuk M. Z rodovodu Tomar // Vyzvol'nyj shljah. 1999. № 12. S. 1486-1497.
29. Ivashhenko O. Shtryhy do biografii' poeta Leonida Poltavy // Vyzvol'nyj shljah. 2002. № 11. S. 105-107.
30. Avtobiografija Sofii' Parfanovyh // Vyzvol'nyj shljah. 1969. № 4. S. 507-509.
31. Semenenko O. Narkomjust Skrypnyk (Materialy do biografii') // Suchasnist'. 1961. № 6. S. 91-101.
32. Vynar L. Marko Dmytrovych Antonovyh: avtobiografichni materialy // Ukrai'ns'kyj istoryk. 2005. № 2-4. S. 133-138.

33. Vynar L. Oleksander Mez'ko - Ogloblyn: zemlja, predky, rodyna // *Ukrai'ns'kyj istoryk*. 2000. № 1-3. S. 105-148.
34. Ogloblyn O. Rid: (publikacija L. Vynara) // *Ukrai'ns'kyj istoryk*. 1994. № 1-3.
35. Ogloblyn O. Pro mij rid: (publikacija L. Vynara) // *Ukrai'ns'kyj istoryk*. 1995. № 1-4. S. 204-208.
36. Vynar L. Avtobiografichni materialy Oleksandra Ogloblyna // *Ukrai'ns'kyj istoryk*. 1994. № 1-4. S. 153-161.
37. Polons'ka-Vasylenko N. Spogady // *Ukrai'ns'kyj istoryk*. 1994. № 1-4. S. 241-252.
38. Bykovs'kyj L. Natalena Koroleva // *Vyzvol'nyj shljah*. 1958. № 2. S. 186-187.
39. Vynar L. «Zapovit» Natalii' Doroshenko // *Ukrai'ns'kyj istoryk*. 1999. № 2-4. S. 267-268.
40. Vynar L. Dmytro Ivanovych Doroshenko: zhyttja i dij'al'nist' // *Ukrai'ns'kyj istoryk*. 2001. № 1-4. S. 9-67.
41. Vashhenko G. Dmytro Ivanovych Doroshenko (syluety) // *Vyzvol'nyj shljah*. 1957. № 12. S. 13 64-1370.
42. Odarchenko P. Zhyttja i naukova dij'al'nist' Sergija Jefremova // *Suchasnist'*. 1976. № 10. S. 16-32.
43. Odarchenko P. Slavnyj rid // *Suchasnist'*. 1980. № 10. S. 86-89.
44. Pavlychko D. Nash rodych - Arsenij Tarkovs'kyj // *Suchasnist'*. 2000. № 9. S. 81-86.
45. Pan'kova S. Sergij Shamraj: vybir shljahu (shtryhy do biografii' nebozha i uchnja M. Grushevs'kogo) // *Ukrai'ns'kyj istoryk*. 2002. № 1-4. S. 313-338.
46. Smyrнова V. Roman Shuhevych: dzherela formuvannja harakteru // *Vyzvol'nyj shljah*. 2007. № 10. S. 61-72.
47. Voropaj O. Vchennja pro dobre narodzhennja (Evgenika) // *Vyzvol'nyj shljah*. 1965. № 4. S. 441-446.
48. Gamorak Ju. chy spravdi Shandrovomu rodu ne bude perevodu? // *Suchasnist'*. 1969. № 6. S. 75-86.
49. Dzjuban R. Jak odruzhyvsja Myhajlo Grushevs'kyj // *Ukrai'ns'kyj istoryk*. 2002. № 1-4. S. 416-422.
50. Savchuk Ju.K., Shpyl'ova L.M. *Ukrai'ns'ke genealogichne i gerald'nychne tovarystvo (UGGT) // Encyklopedija istorii' Ukrai'ny: Ukrai'na-Ukrai'nci. Kn. 2 / Redkol.: V. A. Smolij (golova) ta in. NAN Ukrai'ny. Instytut istorii' Ukrai'ny. K.: V-vo «Naukova dumka», 2019. 842 s.*

Lobko N. V.

PhD (History), Associate Professor (Ukraine), Sumy State University. *ORCID: 0000-0002-3401-7295.*

CONTRIBUTION OF UKRAINIAN DIASPORA PERIODICAL LITERATURE TO GENEALOGY DEVELOPMENT (mid-to-late 20th – early 21st centuries)

In this article, the author analyzes works on genealogy published in the periodical literature of the Ukrainian diaspora in the mid-to-late 20th – early 21st centuries. Genealogy is a specialized history subject addressing an issue of reconstitution of the past of ancestry, designation of family connections. During the Soviet period, genealogy as science did not develop, although Ukrainian genealogy studies continued thanks to scientists working in emigration. In 1963, they established Ukrainian Genealogical and Heraldry Society. Such scientists as Oleksander Ohloblyn, Viacheslav Seniutovych-Berezhnyi, Antin Kushchynskyi, Luibomyr Vynar worked on problems of Ukrainian genealogy in emigration.

Their scientific work was not studied in the Soviet historiography because these scientists were considered “Ukrainian non-Soviet nationalists”. Now, the times have changed, and their scientific heritage draws more and more attention from modern researchers, but the question of the contribution of the Ukrainian diaspora periodical literature to the development of genealogy isn't covered enough in the historiography.

*Ukrainian emigrated scientists published the results of their studies in such journals of the Ukrainian diaspora as *Ukrainskyi Istoryk*, *Vyzvolnyi Shliakh*, *Suchasnist*.*

On the pages of these journals, one can find genealogical explorations, historical and biography projects, autobiographical materials, dedicated to the life and work of various political persons and cultural figures. Such explorations included date and place of birth, names and surnames of parents, parents origin, and all information about the person in the article, as well as information about their spouse and children.

The author believes that such interest in genealogical information by emigrated scientists could be explained, firstly, by the desire to preserve the generational bridge and memory about their origin. Secondly, researchers understood that genealogical information often shed light

upon deeds and views of the influential personalities of that period. Moreover, genealogy can provide materials helping to find out the role and meaning of family connections and relations in the process of personality development.

Comparing the publications of diaspora journals dedicated to various outstanding people to the publications in the Soviet periodical literature, we can make the following conclusions. Diaspora scientists paid more attention to the lineage of a person and tried to bring to the reader's attention all information. At the same time, it was improper to talk about this in the Soviet Union, as it could result in negative consequences.

Having analyzed the genealogical materials, published in the various periodical literature of the Ukrainian diaspora mid-to-late 20th century, the author has made the following conclusions. Ukrainian genealogical research continued thanks to scientists who worked in emigration. In their explorations, they paid attention to the lineage of a person and tried to bring all the information to the attention of the readers. Nevertheless, diaspora scientists weren't able to conduct profound genealogical studies, because they were distanced from genealogical sources kept in the Soviet archives. For sure, it made the basis of their studies much narrower and that is why these scientists had to process the materials they brought with them or to look for new ones in the local archives and libraries.

Key words: *genealogy, diaspora, periodical literature, Ukrainian Genealogical and Heraldry Society, Oleksander Ohloblyn, Viacheslav Seniutovych-Berezhnyi, Antin Kushchynskyy, Luibomyr Vynar.*

Отримано 25.11.2021